

І. М. САМОЙЛОВСЬКИЙ

СЛІДИ ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ У КИЄВІ

Сліди трипільської культури на території Києва за час з 1937 по 1944 р. виявлено в трьох пунктах: по Кріпосному провулку в Липках (1937 р.), по вулиці Ворошилова (1938 р.) та в районі Корчоватського могильника (1941 і 1944 рр.).

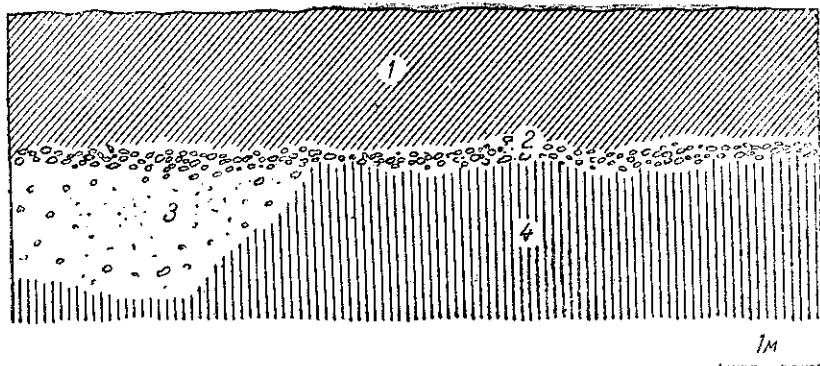

Рис. 1. Схема стінки котлована у садбі по Кріпосному провулку № 3. 1 — чорнозем, 2 — черепашки, 3 — мул колишнього озера, 4 — лес.

І. Поблизу Дніпра, над кол. Кловським струмком, при копанні котлована у садбі № 3 по Кріпосному провулку було знайдено скупчення черепашок *Unio*, які в значній кількості залягали під шаром чорнозему на жовтуватому лесі (рис. 1). Черепашки були знайдені в двох місцях: у дворі на глибині 1,35 м і за 25 м від цього місця, над вулицею, під знесеним будинком, на глибині близько 1 м від рівня сучасної поверхні.

В першому місці черепашки знаходилися біля колишнього невеликого озера, про наявність якого свідчать мул у вигляді лізні глеюватого суглинку синюватого кольору, довжиною у виявленій частині котлована близько 3 м, та знайдені у цьому мулі на різній глибині черепашки *Unio*, *Paludinae* та частина щитка річної черепахи.

Черепашки біля озера лежали купками (в цих купках зустрічалися фрагментовані кістки свійських бика та кози — вівці), а також залягали шаром близько 0,25 м товщиною, в нижній частині якого трапилася кісточка дикої качки. Поміж черепашок зустрічалися також кістки та луска від риб, кусочки печини та уламки різного глиняного посуду як орнаментованого, так і неорнаментованого, характерного для трипільської культури. Серед керамічних знахідок є уламки, прикрашені насіч-

ками і гребінчастим орнаментом (рис. 2, 1). Ці уламки мають домішку товчених черепашок. Знайдені також фрагменти тонкостінних невеличких посудин рожевого кольору із слідами розпису та вапняним нальотом від довгого перебування у землі (рис. 2, 6), уламки посудин коричнюватого кольору з прокресленим чи витиснутим орнаментом (рис. 2, 2, 3, 5). Трапився також уламок глиняної ніжки від посудини. Окремі фрагменти посуду трипільського типу зустрічалися на глибині до 2 м від сучасної поверхні.

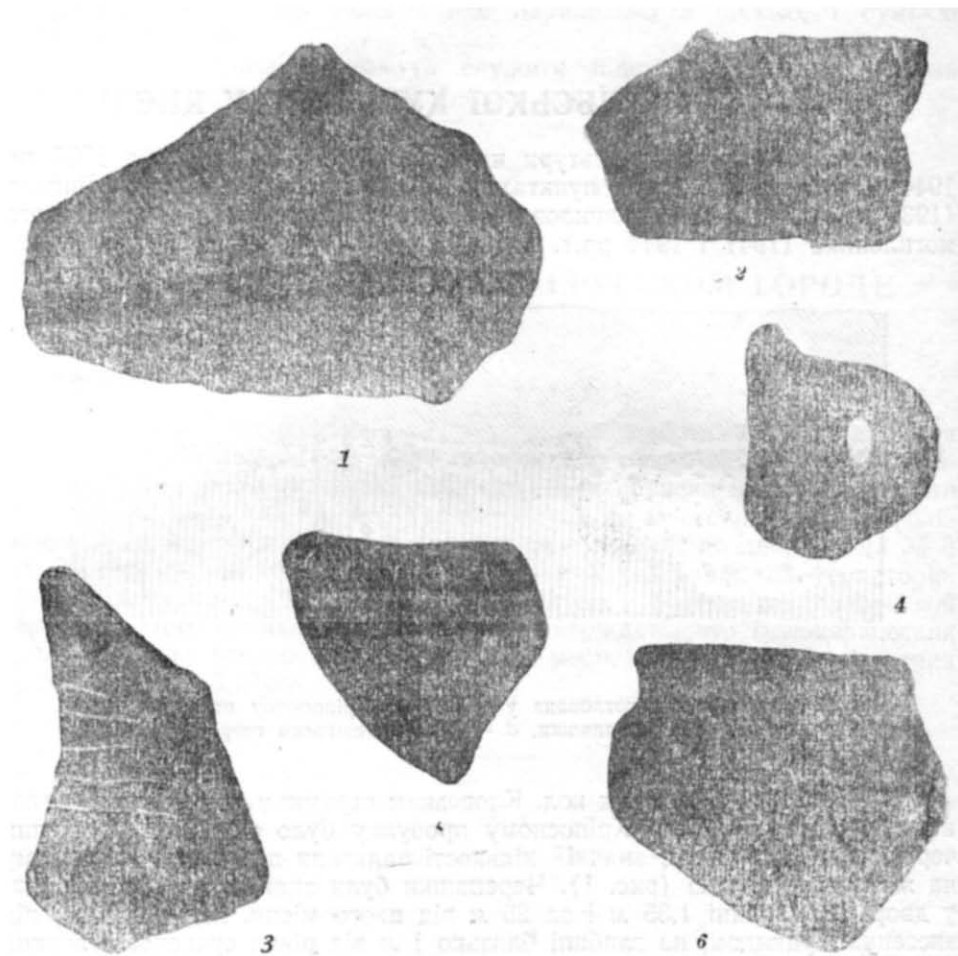

Рис. 2. Зразки кераміки трипільської культури, знайдені у Києві.

Таким чином, у даному пункті ми маємо сліди перебування людини за часів трипільської культури.

II. При ритті котлована для житлового будинку по вул. Ворошилова № 19 у шарі невеликих, здебільшого роздавлених черепашок *Unio*, перемішаних із землею, трапились уламки посуду трипільського типу, серед яких найцікавішими були великий фрагмент посудини червоного кольору та уламок посудини з вушком (рис. 2, 4). Матеріал, з якого зроблено посуд, мав домішку у вигляді товчених черепашок. Там же знайдено необроблений уламок кременю, кам'яний розтирач, який був

у вжитку, а також кістки свійських бика та свині, кістки риби та окремі вуглики і куски печини.

Ці знахідки виявлені на глибині 0,3—0,7 м від рівня сучасної поверхні — верхній шар ґрунту було зрізано тут у минулому, при переплануванні місцевості.

Топографічні особливості цього місцезнаходження пам'яток трипільської культури (над схилом, що спускається до широкої низини понад р. Либедю) мають багато спільних рис з описаним вище місце-

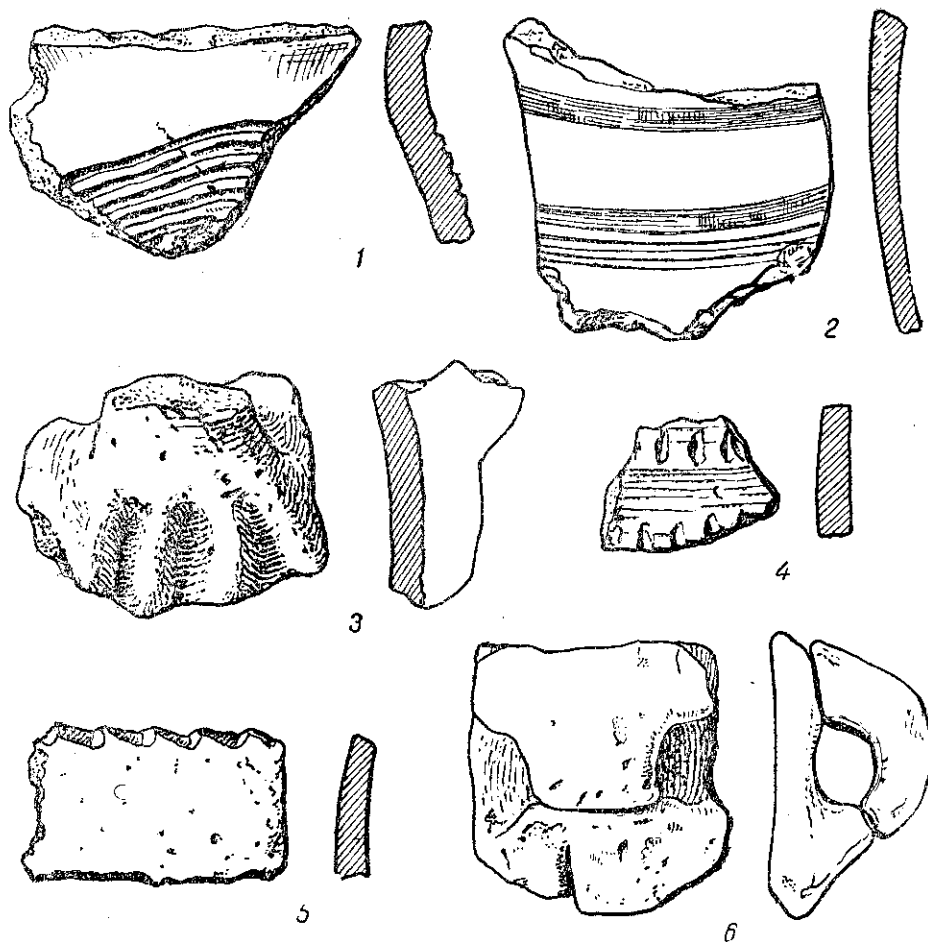

Рис. 3. Зразки кераміки трипільської культури, знайдені у Києві.

знаходженням: обидва вони були розташовані на височині, біля невеликих водоймищ. Безперечно, поблизу цих пунктів знахідок предметів трипільського часу повинні бути і синхронні їм поселення.

III. Пам'ятки трипільської культури було виявлено кілометрів за два на південь від гирла р. Либеді, на правому високому березі Дніпра, біля струмка. Під час розкопок Корчоватського могильника доби полів поховань при археологічних розвідках на північ від нього, у розвідковій траншеї розміром 10 × 1 м були виявлені такі знахідки. На глибині 0,25—0,40 м у темносірій землі були вуглики, куски печини, фрагмент

вінець чорної, добре випаленої глиняної посудини з домішкою великих зерен гравію у тісті, з прокресленим орнаментом у вигляді декількох поглиблених паралельних ліній (рис. 3, 1) та уламки іншого глиняного посуду трипільського типу. На глибині 0,40—0,55 м у жовтуватосірому ґрунті зустрічалися подібні знахідки, але в меншій кількості. У цьому шарі було виявлено ще два уламки кременю та декілька уламків тваринних кісток. На глибині 0,65—0,85 м у сіруватожовтому ґрунті (суглинку) також траплялися фрагменти кераміки. Поблизу розкопу, у ярку було виявлено вимитий водою черепок із слідами згладжування зубчастою черепашкою на внутрішньому боці.

При розкопках Корчоватського могильника також було знайдено декілька фрагментів орнаментованого і неорнаментованого трипільського посуду: світложовтий фрагмент від старанно виготовленої посудини, прикрашеної смужками коричневого кольору (рис. 3, 2), фрагмент посудини, орнаментованої косими насічками по краю вінця (рис. 3, 5), невеликий фрагмент, орнаментований довгастими ямками, розташованими рядками (рис. 3, 4), а також три уламки ручок з частиною стінок, один з яких був чорного кольору із згладженими краями, другий — світложовтого кольору з овальним отвором (рис. 3, 6), третій — рожевого кольору з нервюрною обробкою нижньої частини ручки (рис. 3, 3).

У 1944 р. під час земляних робіт на північ від Корчоватського могильника було ще виявлено сліди трипільської культури. При ритті котлована зрізано трипільську „площадку“, що залягала на глибині 0,75—0,85 м від рівня сучасної поверхні у шарі сіруватожовтої землі. „Площадка“ товщиною в 10 см мала незначний схил у бік Дніпра. Тут же знайдені фрагменти такого ж, як і описаний раніше, орнаментованого і неорнаментованого трипільського посуду¹.

И. М. САМОЙЛОВСКИЙ

СЛЕДЫ ТРИПОЛЬСКОЙ КУЛЬТУРЫ В КИЕВЕ

Резюме

Памятники трипольской культуры обнаружены в Киеве в течение 1937—1944 гг. в следующих трех пунктах:

по Крепостному переулку (в Липках). Здесь слой ракушек находился возле бывшего небольшого озера. Среди ракушек найдены кости домашних животных, рыб, птиц и фрагменты керамики трипольской культуры;

по ул. Ворошилова № 19, где, кроме ракушек, встретились кости домашних животных, обломок кремня, каменный растиральник и фрагменты трипольской керамики;

около Корчеватского могильника, над ручьем были выявлены фрагменты керамики, характерные для трипольской культуры, и трипольская „площадка“.

¹ „Площадку“ оглянула Т. С. Пассек, яка підтвердила приналежність цієї пам'ятки до трипільської культури А, за В. В. Хвойком.